

- Komunikace osob se zrakovým postižením, podzimní semestr 2010
- Zita Nováková, pracovna 02009
- znovakova@ped.muni.cz, zita@mail.muni.cz
- 80% účast
- Test – leden, únor 2011
 - Čtení Braillova písma
 - Psaní Braillova písma
 - Čtení hmatem písmen
- LECHTA, Viktor. *Symptomatické poruchy řeči u dětí*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2002. 191 s. ISBN 80-7178-572-5.
- LECHTA, Viktor. *Diagnostika narušené komunikační schopnosti*. Praha : Portál, 2003. 359 s. ISBN 80-7178-801-5.
- SMÝKAL, J. Pohled do dějin slepeckého písma. Praha, ČUNS, 1994

Komunikační dovednosti

- Sdělování, přenos informací (přímá, nepřímá)
- Řeč, písmo, další systémy
- Sociální komunikace – interakční proces-partner, společenský kontext
- Komunikační dovednosti = sociální dovednosti?

Komunikace a socializace osob se zrakovým postižením

- Omezení imitace - učení nápodobou, řeči
- Omezení experimentace - závislé i na motorice
- Omezení stimulace – sociální úsměv
- Sociálně interakční dovednosti
 - Nedostatek vizuálního kontaktu mezi dítětem a matkou
 - Omezené vnímání nonverbálních signálů
 - Potíže při sociálních situacích
 - Omezené schopnosti orientace

Narušená komunikační schopnost u osob se zrakovým postižením (Lechta 2002)

- Vývoj řeči u nevidomých opožděn až o 10 měsíců
- Narušena dynamika vývoje řeči (Litvak 1979)
- V mladším školním věku se vyrovnává a kompenzuje osvojením Braillova písma
- **Lexikálně-sémantická rovina**
Slovní význam
- popis neznamená mít jasné představy
- obsahová specifika – akustické a haptické znaky vs. tvar
- respektovat věk - verbální kompenzace v dospělém věku
- slovní aktivizace, hra se slovy
- verbalismus
 - všeobecný název pro skupiny předmětů
 - velké množství slov, kterému příliš nerozumí/málo konkrétní slovník
 - tempo vývoje stejné jako u zdravých – nutnost odchylky

Morfologicko-syntaktická rovina

Gramatická stavba řeči

- V počátcích řeči dětí nevidomé zaostávají především v kvalitativních označeních/přídavná jména
- Akcelerace, při vstupu do školy dorovnání

Foneticko-fonologická rovina

Výslovnost

- Absence zapojení zrakového analyzátoru odezíráním artikulace a mimiky
- Specifika artikulace rtů – hypo i hyper, menší aktivita spodního rtů
- Fonemická diferenciací ztížena – hlásky znějící podobně, ale opticky různé (m,n)
- Řečový a fonemický vývoj starších školních dětí opožděn

Pragmatická rovina

Sdělení v kontextu, mimořečové účinky

- Neverbální signály od i k nevidomým jsou omezeny

- Narušené koverbální chování – neverbální signály a mimika nekoresponduje s obsahem výpovědi
- Poruchy řeči
- Nevidomé děti – názory na výskyt poruch řeči se liší (60-100%)
- Slabozraké děti – 50-70%
- Pokles se zrakovou ostrostí vs. nárůst věku
- Doba vzniku – před zafixováním správné řeči
- Přidružená postižení (CNS)
- Dyslalie (s, m/n, t, narušené koverbální chování)

Zásady komunikace s osobami se zrakovým postižením - rozhovor

- Přístupujte jako k jednotlivcům
- Pozdravte a sdělte své jméno
- Mluvte se zrakově postiženým, nikoliv s průvodcem, zpříma tváří v tvář
- Nebojte se používat slova *vidět, koukat, sledovat*
- Nezapomínejte, že osoby se ZP nevidí gesta ani mimiku
- Sdělte, že odcházíte, zejména v rušném prostředí
- Nebojte se nabídnout pomoc

Komunikace při provádění

- Nebojte se nabídnout pomoc, nezlobte se, když osoba odmítne
- Popisujte okolí, situace, prostředí, můžete být podrobní
- Nepoužívejte slova tady, tam, pozor
- Nabídněte paži, jako průvodce jděte jako první
- U schodů komentujte jejich směr
- Při usedání položte vedoucí paži na opěradlo